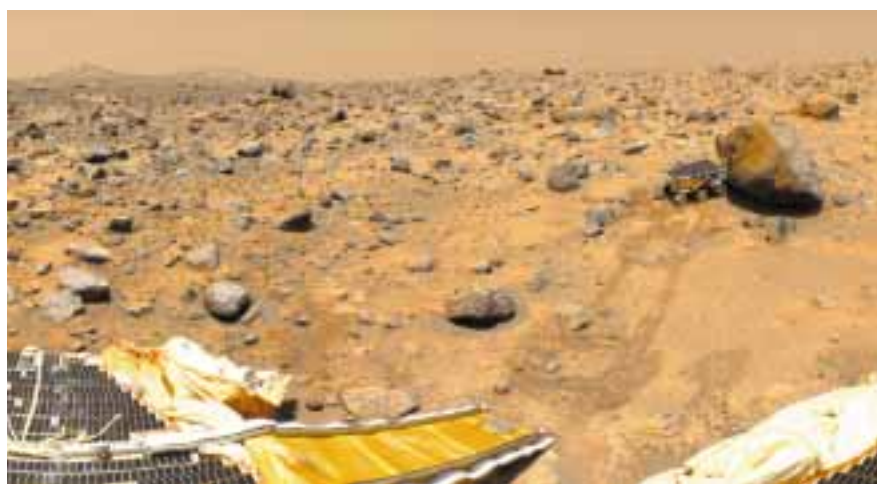

Naozaj sme vo vesmíre sami?

Dejiny astronómie sú vytrvalým a pomalým útokom na našu domýšľavosť. Naši predkovia boli presvedčení o tom, že sú v strede všetkých vecí. Na vlastné oči predsa videli, ako okolo nich vo dne i v noci obieha Slnko a hviezdy. Až vedecké abstrakcie mohli takéto predstavy o chode vesmíru vyvrátiť.

Mikuláš Koperník vypudil Zem z jej pyšného miesta a do stredu zasadil Slnko. Astronómovia prišli aj na to, že Slnko je celkom všedný objekt a naša žiarivá galaxia, Mliečna dráha, je vlastne iba jednou z miliárd hviezdnych zoskupení. Nedávno prišli vedci s ďalším pojmom, so skrytou energiou, ktorá je nevyvrátiteľne skutočná, drží vesmír pohromade, ale pre ľudskú predstavivosť je neuchopiteľná. Mnoho korigovaní predstáv o kozme bude isto pokračovať, pokiaľ bude úspeš-

ná súčasná invázia na červenú planétu. Vodu už roboty vystopovali a teraz pátrajú po jej

sprievodnom znaku - životu hoci aj v podobe fosílií. Biely dom razantne odštartoval kozmickú horúčku. Americký prezident by rád vyslal Američanov na Mars. Ak by narazili na jedného jediného Martana - hoci malinkého a škaredého, starého či vysušeného - malo by to dôsledky až

za vedecké kruhy. Znamenalo by to totiž, že vo vesmíre nie sme sami. Niektoré rešpektované

osobnosti tvrdia, že to bude strašne deprimujúce a že budeme mať pocit ignorantov. Predpovedajú, že budeme tripiet celoplanetárnym komplexom menejcnosti, upozorňuje astronóm z Kalifornskej univerzity v Santa Cruz Frank Drake, ktorý je jedným z priekopníkov

pátrania po mimozemskom živote. On je však presvedčený, že by to mohlo mať opačný

efekt. *Mohlo by nás to motivovať k úvahe, že pokiaľ budeme pracovať rovnako ako oni, môžeme byť práve takí dobrí, a mohlo by nás to priviesť k oveľa rýchlejšiemu pokroku...*

Európska sonda Mars Express, ktorá minulý týždeň dospela na obežnú dráhu okolo Marsu,

bude skúmať jeho pôdu do hĺbky 1600 metrov, čím zmapuje zvodnené vrstvy, stále zmrznutú pôdu a podzemné rieky. Hneď po Novom roku do krátera Gusev dosadol americký rover Spirit. V kráteri bolo možno kedysi jazero a Spirit sa teraz chystá preskúmať marťanské horniny. Je tu istá malá šanca, že práve pojazdňý robot nájde dôkazy života. Spirit a jeho dvojča Opportunity nemôžu robiť komplexné chemické alebo biologické rozbery, ktoré by mohli prítomnosť života preukázať. Roboti-geológovia by mali predovšetkým preskúmať horniny a nerasty a zmapovať minulosť vodného sveta planéty.

Do roku 2009 NASA plánuje na Mars vyslať vedecké pojazdné laboratórium (Mars Science Laboratory), marťanské prieskumné vozidlo, ktoré by sa malo zamerať na riešenie zložitých chemických zadaní. Ďalší

krok by mal nasledovať začiatkom roku 2011, keď terén prebáda sonda, ktorá sa prevrta hlboko pod povrch a marťanské snímky pošle na Zem.

Pokiaľ bude na Marse život skutočne objavený, vyvstanú pred pozemšťanmi dve možné a veľmi odlišné skutočnosti. Pokiaľ na červenej pla-

pochádza zo Zeme, a to vďaka kométam, ktoré po milióny rokov rozosievajú po vesmíre mikróby uchytané na kamenných úlomkoch. Druhou a prekvapujúcejšou skutočnosťou by bolo zistenie, že marťanský život je od pozemského celkom odlišný. To by potom znamenalo, že evolúcia

néte budú prítomné DNA a bielkoviny tak ako ich poznáme u pozemských bytostí, dalo by sa tvrdiť, že život na Marse

je akýsi kozmický imperatív a že živé bytosti v tej či onej forme existujú takmer v celom vesmíre. (hdc)

astrofyzika

Najvzdialenejší plazmový lúč

Na röntgenových snímkach amerického vesmírneho teleskopu Chandra zaregistrovali vedci doteraz najvzdialenejší známy plazmový lúč, nazývaný aj džet, vo vesmíre. Prúd vysokoenergetických, elektricky nabitých častíc vyvierá zo supermasívnej čiernej diery v centre kvazaru a siaha 100

000 svetelných rokov do hĺbín vesmíru. Zem je od neho vzdialená dvanásť miliárd svetelných rokov.

Astronómom ponúka lúč možnosť skúmať intenzitu žiarenia kozmického pozadia 1,4 miliardy rokov po veľkom tresku. Vedci oprávne predpokladajú, že žiarenie pozadia - echo

veľkého tresku - sa v čase mení spôsobom, ktorý sa dá predpovedať. Tento plazmový lúč nám dáva možnosť preveriť túto domnienku.

Prúd vychádzajúci z kvazaru GB1508+5714 je len prvým z množstva objektov vo veľkej vzdialenosti, ktoré sa dajú zachytiť satelitom Chandra. Objav plazmového

lúča vedcov prekvapil a bol vlastne dielom náhody. Vedeli síce, že kvazar GB1508+5714 je silný röntgenový zdroj, ale netušili nič o jeho komplexnej štruktúre. Na GB1508+5714 sa zamerali iba preto, že chceli zmerať röntgenové žiarenie prachu medzi Zemou a kvazarom. (hy)

archeológia

Zvyšky kultúry Teotihuacán

Mexickí archeológovia odkryli pri vykopávkach na vrchu v blízkosti hlavného mesta Mexika zvyšky kultúry Teotihuacán. Podľa informácií Ústavu pre archeológiu a históriu (INAH) sa vzácny nález skladá z niekoľkých nádob, zhotovených pred tisícpäťsto rokmi, úlomkov keramiky a detských kostí. Kultúra Te-

otihuacán, jedna z najvýznamnejších predšpanielskych kultúr Ameriky, zaznamenala vrchol rozkvetu v tzv. klasickom období, v rokoch tristo až osemsto nášho letopočtu. Jej bývalé mocenské centrum, na území ktorého sa dnes dvíha známa Pyramída Slnka a Pyramída Mesiaca, leží približne 50 kilometrov seve-

rovýchodne od mexickej metropoly. Na pahorku Chapultepec sa nachádzajú aj zvyšky kultúrnych miest aztéckej kultúry (1325 - 1521). V štrnástom a pätnástom storočí existovali v tejto oblasti pramene, ktoré cez akvadukt zásobovali pitnou vodou aztécke hlavné mesto Tenochtitlán. (TASR)

Vitajte vo svete kvality

AJ OZAP

Šatníkové skrine

2-ročná záruka • dobré ceny • profesionálne poradenstvo
vysoká kvalita • rýchle dodávky tovaru • príjemný personál

AJ OZAP, s.r.o.
Bratislava: Vajnorská 134/A, tel.: 02/44 250 420, 02/44 452 650, Žilina: Dlhá 90, tel.: 041/76 37 010,
B. Bystrica: Zvolenská cesta 25, tel.: 048/410 31 02, Košice: Andreja Kmeťa 23, tel.: 055/63 252 01.

<p style="font-size: 8px;">Ponúkame vám jednoduchú a účinnú šatníkovú skrinu.</p>	<p style="font-size: 8px;">Dostanete u nás i moderný kancelársky nábytok.</p>
<p style="font-size: 8px;">Prípravíme si i bohoslužbu vysokozdvíhačových vozíkov.</p>	<p style="font-size: 8px;">Praktizujeme výškové a výškové kúpeľníkové zariadenia.</p>
<p style="font-size: 8px;">Nezabudnite tiež na poličkovú a oráskový regulačný systém.</p>	<p style="font-size: 8px;">Pokiaľ Vám nepodáme aj na veľké projekty, vždy pripravíme pre Vás kvalitný projekt.</p>

AJ OZAP KATALOG

Myslíme na Vaše pohodlie

Na aukcii umeleckých diel

Ak hovoríme o aukcii, myslíme tým predovšetkým aukciu umeleckých diel alebo starožitností. Ale dražiť sa dá v zásade všetko: Lennonova gitara, trň z Ježišovej koruny, Stalinova fajka, Dianine šaty, Madonnine nohavičky, dedove cibulovky... prosto veci, ktorých sa chce niekto zbaviť a už majú pre viac ľudí veľmi vysokú cenu, takú vysokú, že bez nich nemôžu byť. V každom prípade je však dražba umeleckých diel považovaná za vrcholnú formu predaja a aj najväčší počet dražieb na svete je venovaných práve im.

Prostredie aukčných siení sa často stáva dejiskom drám, ktoré využívajú filmoví režiséri na zauzlenie svojich zápletek. Azda to poznáte... Väčšinou sa v miestnosti, kde prebieha dražba nejakého umeleckého diela, objaví nič netušiaci hrdina, ktorý zvyčajne niekoho hľadá, a keď ho zbadá, za-

máva mu a ani si neuvedomí, že týmto gestom na seba upútava pozornosť licitátora, teda toho, kto aukciu riadi, a stáva sa potom nechtiac jej účastníkom. Napríklad vo fil-

me Pokoj noci takto Roy Scheider kvôli Meryl Streepovej prišiel o pekných pár tisíc dolárov. Peknou dražobnou scénou sa začína aj Vojna Ro-seových, kde o pávabnú

porcelánovú vecičku zvedú lúty boj Kathleen Turnerová a Michael Douglas. Oba tieto filmy sa premietali v našich kinách v rokoch, keď sa podobné aukcie v Česko-Slo-

statok finančných prostriedkov. Treba však mať na pamäti, že aj skúsený „sveták“ musí byť pripravený na to, že taká dražba si vyžaduje znalosti istých súvislostí, bez ktorých by sa mohol ocitnúť v úlohe, ktorú nemá tak celkom pod kontrolou.

Najskôr je dobré si zistiť, kde sa má dražba konať, aby sme si mohli pripraviť potrebnú sumu, ktorú sa chystáme utraťiť. Platí sa totiž často „na drevo“ ešte v deň aukcie, podľa zvykov jednotlivých aukčných siení (napríklad rakúska Dorotheum, jedna z najslávnejších a najstarších inštitúcií tohto typu, iný druh platby ani neuznáva). S predstihom si obstarajte katalóg, v ktorom musia byť uvedené všetky položky či pozície, ktoré budú ponúkané. Katalóg je dôležitý na orien-

táciu každého záujemcu (a býva zároveň vstupenkou na aukciu): obsahuje vyobrazenie diel, názov, jeho stav, pôvod, literatúru, ktorá sa naň vzťahuje. Samozrejmosťou sú presné a vecné údaje o autorovi rovnako, ako aj vyvolávací cena a približné rozpätie, v ktorom by sa mala pohybovať predpokladaná aukčná cena. Všetky tieto údaje nám napovedia, že vec je „čistá“ a nikomu nechýba v jeho zbierke. Isté bez katalógu do aukčnej siene je rovnako detinské ako stavať na dosiahnutých podla zvukomalebnoty mena na koňa. Skutočným svetákom však ani katalóg nestačí a využijú možnosť na vlastné oči vidieť artefakty, ktoré sa budú dražiť: ani najlepšia reprodukcia neodhalí skutočné prednosti či nedostatky. Pred každou aukciou sa práve preto robí výstava.

V deň „D“ si vyzdvihneme dražobné číslo (platí sa za zálohu, ktorá je po skončení vrátená), čím sa staneme oficiálne dražiteliom, a usadíme sa do sály, kde bude prebiehať dražba. Sú však aj svetáci,

ktorí za seba nechávajú dražiť poverené osoby, dá sa dražiť prostredníctvom telefónu, čo si môžu dovoliť však iba skutočne známi zberatelia a obchodníci, ktorí majú absolútnu dôveru aukčnej siene, ktorá dražbu organizuje. Väčšina ľudí si však aukciu nechce nechať ujsť. Ide totiž neraz o dramatickú udalosť, o svojrázny duel, pri ktorom tečú nervy. Je to aj prestížna záležitosť, pri ktorej sa mnohí radi ukážu ako milovníci umenia, ktorí sú schopní siahnuť hlboko do vrecka.

Svetáci sa držia zásady, že si vždy stanovia finančný limit, ktorý sú ochotní za draženú vec dať, maximálne ho prekročia o desať percent. Napokon, v tom je aj význam aukcie: sme to my, kto si určuje-

me cenu - v galériách alebo v starožitnostiach túto možnosť nemáme, kým na aukcii áno. A niekedy, ak nie je dost záujemcov, môžeme kúpiť poriadne lacno, pretože vyvolávací cena býva väčšinou dvojtretinová.

Pravda, skúsenosti potvrdzujú, že atmosféra môže poriadne pomiešať karty - dražitelia neraz zabudnú na svoje predsa-vzatia, nechajú sa strhnúť ako pri hre a dajú za draženú vec mnohonásobne viac, ako pôvodne zamýšľali. Znalci však nechodia na aukcie ako do divadla, ale preto, aby si užili trochu vzrušenia, napätia a napokon potešenia z vecí, ktoré si dávno pred aukciou vyhládli a teraz s prehľadom vydražili... a zaplatili. (bu)

knihy/výstavy

Do hlbín osobnosti

Väčšina z nás pozná svoje znamenie zverokruhu alebo slnečné znamenie. Slnečné znamenie je však len časťou našej astrologickej osobnosti, určuje imidž, ktorý ukazujeme svetu. Mesačné znamenie zasa odhaľuje našu skutočnú vnútornú povahu - sny, túžby a „emočnú inteligenciu“. V posledných rokoch pribúda čoraz viac ľudí, ktorí sa doslova vedecky zahľbia do štúdiá tejto témy. A pri-

tom radi využijú vhodnú literatúru. Vydavateľstvo Ikar prichádza s titulom **Mesačné znamenia**. Autori Sasha

Fentonová a Jonathan Dee dávajú komplexný precízny beeder, ako odhalíť svoje vnútorné pocity a spoznať svoju budúcnosť. A aj keď astrologia nie je práve vaším koníkom, celkom určite sa pri listovaní v knihe príjemne pobavíte a dozaista aj poučíte. Lebo, čo keď je to práve tajomstvo mesačného cyklu, ktorý tak veľmi ovplyvňuje váš osobný, ale i profesijný život...? (mb)

drobničky

✓ **Román** The Heart of the Matter (1948), ktorého autorom je britský spisovateľ Graham Greene, si zvolil za predlohu pripravovaného filmu americký režisér Martin Scorsese.

✓ **Novozélandská** spisovateľka Janet Frameová, ktorá sa vlni dostala do úzkeho výberu kandidátov na Nobelovu cenu za literatúru, zomrela včera po dlhom boji s leukémiou vo veku 79 rokov.

✓ **V Slovenskom** inštitúte v Budapešti otvorili výstavu prác slovenského scenografa Borisa Kudličku.

✓ Predstavuje súhrn najvýznamnejších realizácií vo väčších operných a baletných divadlách.

✓ **Česká** replika historickej plachetnice Victoria, ktorá je na ceste okolo sveta, sa v Kapskom Meste v Juhoafrickej republike stala stredobodom pozornosti. Všetci oceňujú jej vernosť historickému vzoru z dob objaviteľských plavieb.

✓ **Úspech** zožal včera bratislavský komorný orchester Capella Istropolitana na vystúpení v Českom centre v Paríži. Predniesol skladbu Bedřicha Smetanu, Eugena Suchoňa a Antonína Dvořáka.

✓ **Skutočný** príbeh doktora-psychiatra spracoval vo svojom novom románe Spoveď psychiatra spisovateľ Roman Bednár. Autor, ktorý žije v Nemecku, knihy píše vo svojom rodnom jazyku a vydáva ich na Slovensku.

✓ **Vítazka** slovenského kola modelingovej súťaže Super Model of the World 2003 Monika Rešetková sa stala štvrtou najlepšou na medzinárodnom finále tejto súťaže, ktoré sa uskutočnilo 20. januára v New Yorku. (bj)

hudobné vrcholy

V rytmoch afrobeatu

Kto pozná významnú afrodezcrockovú skupinu medzinárodného obsadenia (Afrika a Karibská oblasť) Osibisa, hrajúcu od začiatku sedemdesiatych rokov a vie, ako precitene hrá v Paríži usadený kamerunský saxofonista Manu Dibango, ten si môže ako-tak už pred prvým vypočítaním predstaviť hudbu skupiny **Antibalas**, hlásiacej sa k afrobeatu. Táto najťažšia brooklynská afrobeatová zostava sa doklala veľkého úspechu už s albumom **Liberation Afro Beat Vol. 1**. Antibalas je nastupujúca generácia afrobeatu v tradícii Čierneho prezidenta Felu Kutihho.

Nový album **Talkatif** (Ninja Tune 2003 - na Slovensku distribuuje

Wegart), pozostávajúci zo siedmich kompozícií trvajúcich dokopy 40 minút, je poznačený mon-

štruóznymi dychovými nástrojmi a basou. Lenže Antibalas - to nie je len pôsobivá hudba, jej tvorcovia sa cítia viac ako hudobná skupina. Ide im o poslanie ľudskosti, snahu, aby komunita, spoločnosť spolupracovala.

Útočia proti nehumánemu kapitalistickému systému. Sformovali sa v máji roku 1998, ale v

New Yorku čoskoro ponachádzali hudobníkov zo sveta džezu, rocku, improvizovanej hudby aj tradičných bubnových rytmov z Kuby a Brazílie. Takáto spoločnosť Latinčanov, bielych, Afroameričanov, Afričanov a ázijských Američanov má základňu práve v newyorskom Brooklyne. Originálny zvuk tohto nového orchestra s prízračnými melódiami napovedá, že o ňom budeme aj vo vzdialenejšej budúcnosti opakovane počuť. (md)

Výtvarné inšpirácie

Inšpirácie z New Yorku v dielach dvoch mladých slovenských výtvarníkov Zuzany Rudavskej a Roberta Hromca sprístupnili v bratislavskej galérii Pohoda. Kombinácie polodrahokamov, kameňa, medi, textilného vlákna, bronzu a ručne vyrobeného papiera uplatnila v sochách a plastikách Z.

Rudavská, ktorá sa presťahovala do USA v roku 1986 a striedavo žije aj v Bratislave. Táto vystudovaná textilná výtvarníčka ovláda vyplatanie drôtom, prácu s hrubými sisalovými a jutovými povrazmi, obtáčanie kovu, dreva či kameňa textilnými a medenými vláknami aj iné klasické techniky i re-

meselné postupy, pri ktorých uplatňuje fantáziu a improvizáciu. Autorské výstavy mala v Taliansku, USA, Japonsku, ČR, Anglicku, vo Švajčiarsku a v rodnej Bratislave. Hromec sa predstaví veľkoplošnými i malými obrazmi na plátne a sololite, ktoré vytvoril kombinovanou technikou. (TASR)

Interaktívna výstava

Vstupom cez farbami hýriaci obraz maliara rusínskeho pôvodu Dezidera Millyho sa návštevníci Bibiany dostanú na novú interaktívnu výstavu Farebná krajina o kultúre rusínskej a rusnákkej menšiny na Slovensku, ktorú otvorili v bratislavskom medzinárodnom dome umenia pre deti. Po výstave na rómsku a židovskú tému je Farebná krajina tretou z

plánovaných siedmich projektov, ktoré v rámci cyklu Dialógy o tolerancii predstavujú de-

ťom jednotlivé národnosti, žijúce na Slovensku.

Autorke projektu pozývajú do krajiny oz-

vučenej autentickou hudbou a podkarpatskými spevmi, ale i buzčaním všetci či zvukom zvoncov. Hlavným odkazom výstavy je úvaha o tom, ako sa ľudia s krajinou navzájom ovplyvňujú, pričom sa prepojením a syntézou výtvarných a hudobných prostriedkov snažíme poskytnúť komplexný zážitok. Lebo človek si najviac zapamätá to, čo zažije. (mb)

aktivity

Štartuje 12 mesačikov

Spríjemní atmosféru v historickom bratislavskom Starom Meste sa rozhodla tamojšia samospráva sociálno-kultúrnym projektom, ktorý nazvali doslova rozprávko - 12 mesačikov. Na každý mesiac v tomto roku pripravila v spolupráci s občiansky-

mi združeniami a neziskovými organizáciami jedno kultúrne podujatie, ktoré bude doplnené sprievodnými akciami. Tematicky sa pritom bude celý projekt niesť v znamení ženy.

Poslaním 12 mesačikov je priblížiť Staré Mesto jeho obyvateľom

a zároveň spraviť túto mestskú časť dynamickejšou a živšou. „Chceme stavať na to, čo tu už je a čo tu kedysi naozaj bolo. Na tradíciu otvoreného mesta, kde sa miešali rôzne jazyky a kultúry. Napriek tomu, že sme boli takpovediac v prievane Viedne a Bu-

dapešti, udržali sme si svoje vlastné národné a kultúrne špecifiká,“ konštatoval starosta Čiernik. Vrcholným podujatím projektu 12 mesačikov budú septembrové Korunovačné slávnosti. Po úspešnom minuloročnom korunovaní uhorského kráľa Maximiliána II. príde na rad jeho manželka Mária. (do)

podujatie

Festival s megahviezdami

Hviezdy rôznych hudobných žánrov sa aj v tomto roku predstavujú na tradičnom festivale v švajčiarskom Montreux. Podujatie, ktoré si v 37. ročníku ponechalo v názve slovíčko džezový, avšak už niekoľko rokov ponúka záujemcom vystúpenia špičkových in-

terpretov širokého hudobného spektra. Tentoraz privíta nestárnúceho majstra latinogity Carlosa Santanu, kalifornskú funkmetalovú formáciu Korn, ale aj džezových veľikánov Herbieho Hancocka, Bobbyho McFerrina, Johna Scofielda

a Johna McLaughlina. V Cannes na francúzskom Azúrovom pobreží, by sa mali predstaviť aj svetoznámy kubánsky pianista Gonzalo Rubalcaba, hviezdy world music Rokia Traoré, Oumou Sangaré či britská technofarmácia Faithless. (žab)